

BOLIGPROBLEMERNE I SUKKERTOPPEN GRØNLANDS ESBJERG

Af Jørn Würtz

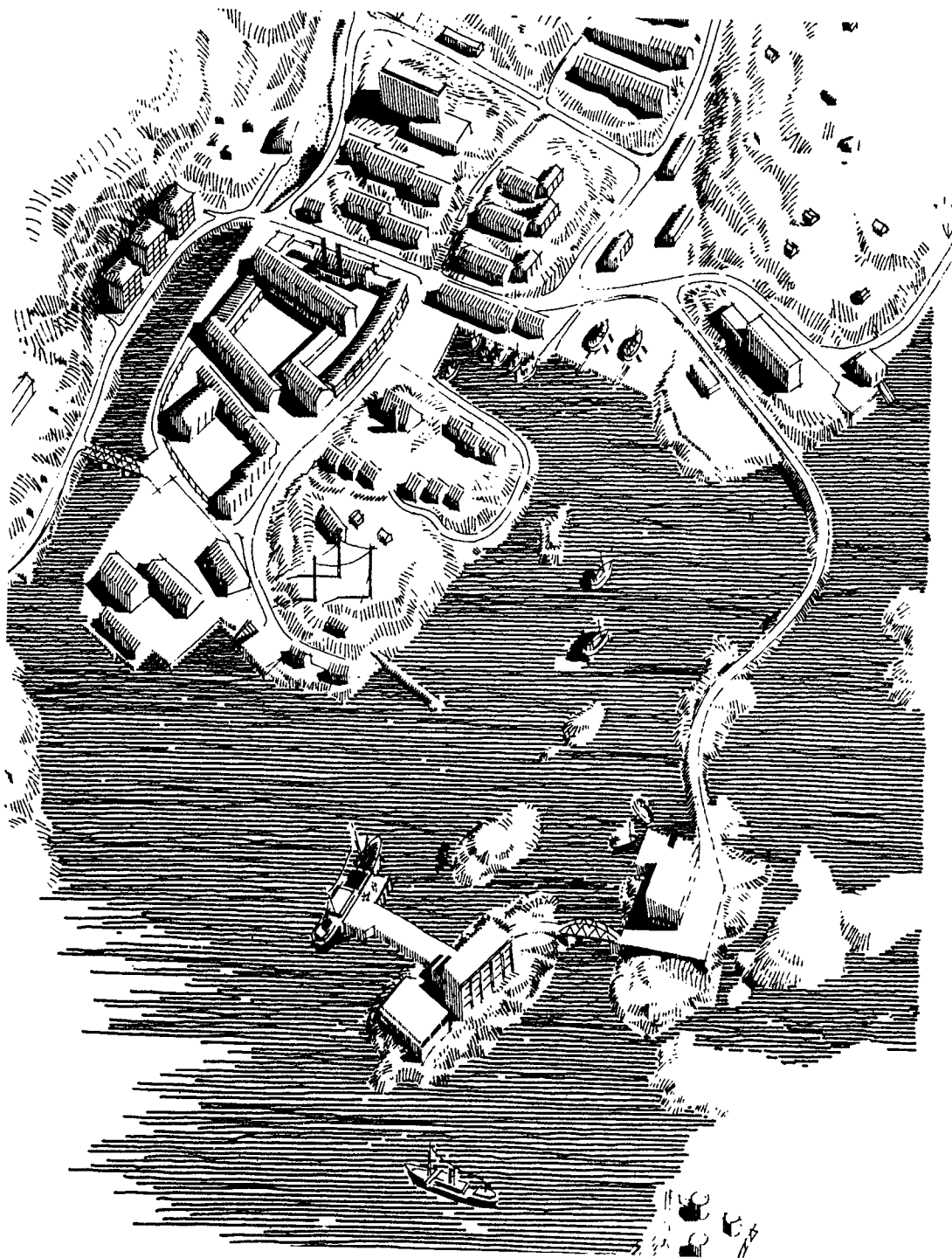
I 1950 havde den store grønlandskommission endnu ikke afsluttet sit arbejde med at udforme principperne for fremtidens indsats i Grønland, og spørgsmålet om at fremskaffe midler til en nødvendig radikal bedring i de hidtidige muligheder for at gennemføre en udbygning af landets erhverv og boligmasse var kun på overvejelsernes stadium.

Livet i Sukkertoppen var, som det havde været i mange år. I havnen lå en af Handelens tjæreduftende skonnerter og nogle enkelte små motorbåde. Nogen udpræget aktivitet i bybilledet i det hele taget gjorde sig ikke gældende, og for at klare dagen og vejen i det traditionelle spor, var der heller ikke noget større behov herfor.

Idag, tretten år efter, er dette eksempel på Sukkertoppens dagligliv en saga blot. En kraftig udbygning, som overgår de fleste af Vestgrønlands øvrige byer, gør sig gældende på boligområdet, ved institutionerne og tekniske anlæg. I havnen ligger en Dan-båd med materialer og gods som sit bidrag til udviklingens bedste forløb. Et skib er kommet med produkter til Handelens fabriksvirksomhed, og et antal mindre fartøjer ligger ved lejderen. Der er sket et uheld ombord, og en mand skal hurtigt bringes på hospitalet. Et stort antal fiskerfartøjer i størrelser op til tyve tons ligger for anker eller er på vej ud eller ind af havneindløbet. Langt ude ses andre fartøjer, og et par udenlandske trawlere anes i horisonten. Politiets nye rednings- og patruljefartøj er ved at forhale i havnen, hvor et køleskib ventes for afhentning af fryseprodukter fra filetfabrikken, og en større flåde af lyst- og småbåde ligger fortøjret i midtbyens kanal.

I bundgaringssæsonen væltes net efter net ind over kajkanten ved filetfabrikken, hvor fartøjerne i ubrudt følge kommer ind med fangsten. Der arbejdes i døgndrift og tjenes store penge. Den sorte røg vælter op af fiskemelsfabrikkens skorsten og slår en kraftig luft ned over byen, når sydvestenvinden står på.

Baggrunden for dette i løbet af et relativt kort åremål skabte nye billede af byens dagligliv er bl. a. de beslutninger, som i 1953 gav stødet til vidtgående muligheder

Perspektiv af udbygningsplanen for Sukkertoppen (GTO 1959).

for befolkningen til at opnå lån på fordelagtige vilkår i en erhvervs- og boligstøtteordning.

I takt med den heraf affødte udbygning af fiskeriet som hovederhverv er Suktartoppens gode beskæftigelsesmuligheder blevet understreget, og befolkningens velstand kombineret med et naturligt stigende behov for at opnå udviklede samfunds goder har fået kravet om en løsning af boligproblemet til at spille en fremtrædende rolle.

Årsagen hertil er også, at Suktartoppen for flere år tilbage blev udset til at være et af det ny Grønlands sugsteder. Det blev skønnet, at erhvervsmulighederne ikke kunne udnyttes fuldt ud af byens egen befolkning selv med skyldig hensyntagen til den naturlige tilvækst heri, og arbejdskraft fra mindre erhvervsseguede områder i landet har derfor været forudsat at skulle suges til byen, såsnart de fornødne boligreserver var til rådighed.

Boligproblemet er ikke klaret idag. Selvom der er bygget meget, og endnu ikke har fundet nogen væsentlig tilflytning sted, har byens egenforøgelse med næsten 150 procent siden 1945 i sig selv været tilstrækkelig til endnu at bevare boligspørgsmålet uløst. Men de givne muligheder for at decimere problemet mest muligt udnytter de lokale myndigheder så godt, som det kan lade sig gøre. Det vil sige, at den eksisterende boligmasse sikres den mest effektive anvendelse, og at man søger at trække mest muligt til byen af bevillinger til fremtidigt boligstøttebyggeri.

Dette betyder med andre ord, at der her sættes ind på to områder.

Et af kommunalbestyrelsen nedsat boligudvalg forestår og fastsætter regler for udleje af kommunalt overtagne huse i de tilfælde, hvor der dispenseres fra kravet om nedrivning af sådanne, i almindelighed saneringsmodne huse købt af ejere eller lejere af nye boligstøtteejendomme. Udvalget behandler tillige ansøgninger om boliger fra egentlig husvilde eller ejere af overbefolkede boliger, hvor problemer naturligt trænger sig på, og forsøger også at hjælpe med til en ombytning, hvis ændringer i økonomiske eller andre forhold gør det ønskeligt for en ejer eller lejer af et boligstøttehus at overtage en bolig i anden størrelse end den hidtidige. Sagerne, der forelægges boligudvalget, er mange og alsidige, hvilket et kig i udvalgets protokol, om denne var offentligt tilgængelig, kunne overbevise om.

Det andet område, der sættes ind på, er at sikre byen bevillingsmyndighedernes bevågenhed, således at der skaffes flest mulig penge til nyt byggeri. To ting har de seneste år gjort det indlysende med denne bevågenhed, nemlig Suktartoppens bevisligt gode betingelser for en større befolkning og ønsket om, at der i denne større befolkning medregnes de grupper, som i kraft af byens status som sugeby forudsættes at skulle tilflytte fra andre områder eller byer med dårlige beskæftigelsesforhold eller iøvrigt med mørke udsigter for fremtiden.

Hvis man ser beløbsmæssigt på Sukkertoppens tildeling af boligstøttemidler i forhold til flere andre steder, er bevillingsmyndighedernes bevågenhed opnået; men ser man på, hvor vanskelig boligsituationen alligevel er i dag, er det et mere rigtigt synspunkt, at de disponible midler har været utilstrækkelige.

Der er uomtvisteligt sket en afgørende bedring i boligstandarden, men i for væsentligt omfang kun som erstatning for hidtidigt, oftest saneret byggeri. Den almindelige velstand blandt byens borgere har fremmet denne udskiftning af gamle boliger med nye, hvor det gode tillige er opnået, at mange af disse boliger er i en sådan udførelse og med sådanne installationer, at de kan stå som karakteristiske eksempler på, at det divergerende mellem boliger til udsendte og boliger til befolkningen er ved at forsvinde; men der er ikke skabt nogen boligsmæssig margin, som kan give ønsket om Sukkertoppens status som sugeby for folk fra mindre egnede erhvervsområder realistisk udtryk.

Dette, at der ikke tilstrækkelig tidligt har kunnet skabes et bedre perspektiv i boligudbygningen, betyder, at der er for lidt arbejdskraft til de givne arbejdsmuligheder. Da det omvendte hyppigt er tilfældet flere andre steder, er denne situation så meget mere uheldig, som den også har givet sig udtryk i form af tilflytningsforbud til byen gennem de seneste år.

Planerne for det nærmest kommende åremål giver dog berettiget håb om, at der er lagt op til en bedring af vægtig betydning med hensyn til omfanget af boligbyggeri. Der er i øjeblikket vejarbejder igang, som i løbet af i år vil nå frem til et nyt byggeegnet areal med plads til 180 boligenheder, vel nok i etagehusbyggeri eller, hvad der sidst har været fremme, i form af en udvidelse af det allerede opførte højhusbyggeri med lejligheder for tjenestemænd og lignende, men sådan at disse nye højhuse bliver til befolkningen. Det er stipuleret, at dette byggeri vil kunne rumme små 1000 mennesker, eller med andre ord udvide byens boligmasse med ca. 50 procent.

Højhuse kendetegner en ny udvikling indenfor det grønlandske boligbyggeri. De opføres, hvor tekniske faciliteter er mulige efter grundens beskaffenhed, og hvor en koncentreret bebyggelse er nødvendig for at skabe rimelighed i udgifterne ved disse faciliteters tilvejebringelse. Højhusbyggeriet i Sukkertoppen er i det væsentlige udtryk for mangel på byggeplads.

En turist, som idag besøger Sukkertoppen, vil nemlig givet være opmærksom på byens fjeldmæssige indkredsning, men næppe drømme om, at grundlaget også for den eksisterende moderne bymidtes koncentrerede struktur har været den dårligst tænkelige ved oprindeligt at have bestået af småøer og fjeldhylder underkastet de ulemper i henseende til forbindelse som en tidevandsforskul på over 3 m medfører.

Disse vanskeligheder af fysisk art, der er forbundet med at skaffe yderligere byggeplads, har naturligt også været medvirkende til at sinke boligudbygningen, men det synes nok alligevel at være rimeligt, at kritikere af byggeprogrammet tilgodeser den indsats af teknisk karakter, som har været forudsætningen alene for det allerede udførte byggeri.

Sukkertoppen havde i 1950 omkring 1000 indbyggere, og byens fortsatte vækst syntes sikkert at være stækket. Det synes den for den umiddelbare betragter også at være idag, hvor befolkningstallet stærkt nærmer sig de totusinde, og byen indtager pladsen som landets fjerdestørste. Alligevel tyder alt altså på, at en yderligere kraftig boligudbygning kan ventes de nærmeste år og forhåbentlig skabe en vis harmoni med det boligbehov, som en fuld udnyttelse af Sukkertoppens erhvervsgoder er en betingelse for.